

Zahtevajmo izstop Italije iz pakta NATO in odstranitev tujih vojaških oporišč.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO in uprava: 34131 Trst, Ul. Capitolina 3 - Telefon 44-046 in 44-047

DOPIŠNIŠTVO za goriško pokrajino: 34170 Gorica, Ul. XXIV. Maggio 18 - Telefon 24-36

NAROCNINA: Letna 1000 lir, polletna 550 lir. Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XX. - Štev. 16 (726)

TRST - 18. septembra 1968

Posamezna številka 40 lir

Printed in Italy - Sped. in abb. Quindiciennale - post. Gruppo II

Češkoslovaški dogodki in mednarodna vloga Furlanije - Julijske krajine

Današnja številka našega lista izhaja v času, ko je v teku široka debata o dogodkih na Češkoslovaškem, o vzrokih in izvoru, odmevih in posledicah teh dogodkov, tako pri nas kot v svetu. O vseh teh vprašanih komunisti zelo resno debatirajo v svojih organizacijah in tudi skupaj z drugimi političnimi silami. V naši deželi je bilo v zadnjih tednih mnogo sestankov sekcij in več konferenc.

Debata, ki se je začela takoj zatem, ko so vodilni organi KPI, politični urad, direkcija in centralni komite, zavzeli jasno in dosledno stališče, ki ne odobrava vojaškega posega na Češkoslovaškem, se v federalnih komitejih in v deželni komiteju tesno povezuje z mednarodnim položajem ter s položajem v državi in pri nas. Stališče partije glede dogodkov na Češkoslovaškem je v skladu s splošno linijo, ki je bila sprejeta na kongresih partije, je izraz našega internacionalizma in izraz potrditve bratskih odnosov, ki nas vežejo s Sovjetsko zvezo in s KP SZ. Po drugi strani je to stališče tesno povezano z akcijo, ki jo vodimo v državi in deželi in ki jo bomo v prihodnjih tednih še bolj razvili.

V ta okvir se v prvi vrsti postavlja borba za mir, za odpravo nasprotujočih si vojaških blokov in za novo italijansko zunanjo politiko. Prav iz dogodkov na Češkoslovaškem prihaja vzpodbuda za krepitev te borbe.

Pri nas gre še vedno za neko zelo važno vprašanje, kateremu je vse podrejeno. Gre za «mednarodno poslanstvo» in za vlogo «mostu» Furlanije - Julijske krajine. Od tega je odvisen tudi gospodarski in družbeni razvoj dežele.

Sedanja krepitev atlantizma pomeni konkretno: ohranitev vojaških služnosti, te «večne rane» naše dežele; dalje, ohranitev bojnega polja pakta NATO, tujih vojaških oporišč (v Avianu in drugod), raketnih odstrelišč in skladišč za atomske bombe, nenehno nadaljevanje vojaških manevrov.

General Aloja, bivši načelnik glavnega stana vojske, je v nekem desničarskem časopisu povabil sedanjo vlado, naj «brez odlašanja pozorneje spremlja vojaški ustroj». Poudaril je, da Jadransko morje postaja «jezero, v katerem je vidna ruska premoč». To pomeni, vračanje k «teoriji», ki jo je pred več kot enim letom — torej preden je prišlo do češkoslovaških dogodkov — objasnili general Liuzzi. Ta je namreč v listu «Corriere della Sera» trdil, da je treba «za vsako ceno» obdržati Padsko nižino «pljuča Italije», da je treba s trajnimi utrdbami, ki bi vzdržale tudi v primeru jedrskega napada, okrepiti obrambno moč vzhodne meje. Ne smemo pozabiti govora, ki ga je imel general Lemnitzer na

zborovanju rezervistov pakta NATO, avgusta 1967, v Trstu in vojaških vaj, ki so bile istočasno na področju Pordenona. Upravičeno smo lahko vznemirjeni zaradi «atlantskih pobud sedanje vlade, zaradi težnj po večji angažiranosti Italije v Sredozemlju, katero smatrajo za «letalonosilko pakta NATO» v okviru ameriške strategije, in končno, zaradi odgovitve podpisa pogodbe proti širjenju jedrskega orožja.

Gotovo je, da če bo napredovala taka usmeritev italijanske zunanje politike (in vlada, krščanska demokracija, republikanska stranka in atlantisti v vrstah socialistične stranke imajo namen nadaljevati tako usmeritev), bo prišlo do zastoja perspektiv Furlanije - Julijske krajine. Dežela ne bo mogla biti «most» med vzhodom in zahodom. Zgodilo se

bo to, kar predvideva neki list, ki je pod vplivom demokristjanske stranke, da bo «ugodna» zemljepisna lega Trsta in dežele, postala «neugodna, periferna, decentralizirana» z vsemi posledicami. Te posledice pa so: gospodarska neuravnovešenost, degradacija, brezposelnost, izseljevanje. «Alarmi» iz vrst generalov pakta NATO ne vodijo k izhodu, tega ne kaže niti resignacija, ki veje iz vrsta zagovornikov atlantske politike, ki menijo, da «v položaju, kakršen je danes, ni priporočljivo zahtevati revizije v vojaških krogih, zmanjšanja obveznosti vojaških služnosti». Mi pa poudarjamo: prav zaradi upoštevanja sedanjega položaja je potrebno okrepiti akcijo za to, da bo deželi vrnjena naravna

MARIO COLLI
(Nadaljevanje na 6. strani)

Resolucija CK KPI

Centralni komite in Centralna kontrolna komisija Komunistične partije Italije sta po izčrpnih razpravi o položaju, ki je nastal v zvezi z dogodki na Češkoslovaškem, soglasno odobrila naslednjo resolucijo:

Centralni komite in Centralna kontrolna komisija Komunistične partije Italije odobravata poročilo, ki ga je podal tovariš Longo in njegove zaključke, ki potrjujejo linijo in stališča, sprejete od političnega urada in vodstva partije glede dogodkov na Češkoslovaškem.

CK in CKK KPI pozitivno ocenjujeta to, da je v tako dramatičnem položaju bilo možno najti pot za pogajanja ter se izogniti nevarnosti še bolj tragičnega razvoja.

CK in CKK KPI želita, da bi komunisti in vse češkoslovaško ljudstvo, četudi je položaj, v katerem se nahajajo, težak, nadaljevali proces demokratične obnove in utrjevanje socialistične družbe v popolni neodvisnosti in svobodi, kot je sklenil Centralni komite KPČ preteklega januarja.

Zaupamo, da bodo partije in vlade, ki so posegle v češkoslovaške zadeve, storile, kar je potrebno za to, da bo z umikom vojaških čet prišlo do hitre obnove normalnega življenja na Češkoslovaškem. Ta korak je treba storiti predvsem za to, da se bodo odnosi med socialističnimi državami razvijali na osnovi enakosti in ob spoštovanju neodvisnosti ter suverenosti sleherne države; da bo prišlo do izboljšanja sodelovanja na vseh področjih in do stvarne učvrstitve enotnosti.

CK in CKK menita, da dogodki na Češkoslovaškem in nasprotujoča si stališča, ki so jih ti dogodki povzročili, postavljajo zahtevo, da se na vseh straneh poglobi obveznost iskanja poti enotnosti delavskega in komunističnega gibanja in solidarnosti vseh demokratičnih in progresivnih sil v boju proti imperializmu in za mir. Komunistične in delavske partije naj pri resnih in žalostnih dogodkih na Češkoslovaškem pridobijo ustrezne nauke. KPI bo skladno s svojimi političnimi stališči in v zadnjih letih večkrat poudarjenimi usmeritvami, še naprej dajala svoj delež za ustvarjanje novih odnosov med vsemi komunističnimi in progresivnimi silami ter za to, da bo povsod hitreje napredoval prenovitveni razvoj, ki se je začel z XX. kongresom Komunistične partije Sovjetske zveze.

CK in CKK potrjujeta internacionalistična stališča KPI. Avtonomija pri izdelavi političnih smernic, iskanje italijanske poti za pristop k gradnji socializma je za KPI konkretna oblika sodelovanja v gibanju, ki hoče razbiti v svetu nasilnost napadalnega imperializma; v gibanju, ki hoče razbiti logiko razdelitve na vojaške in politične nasprotujoče si bloke, se hoče otresti nedopustnega zatiranja, izkoriščanja, smrti zaradi lakote, ki še vedno teži tolikšen del človeštva, ki hoče napredovati na poti socializma.

KPI odločno izraža svojo voljo, da je sestavni del sil, ki presega meje sistema socialističnih držav in ki predstavljajo močno zgradbo protimperialističnih in revolucionarnih komunističnih in socialističnih sil. V sklopu teh sil hoče KPI delati v skladu s svojimi usmeritvami.

Na teh osnovah CK in CKK obvezujeta vso partijo, naj z živo akcijo in iniciativo dela za to, da zavrne in razbije protikomunistično kampanjo, ki je bila sprožena. Internacionalistična dolžnost, solidarnost s češkoslovaškim ljudstvom in s KPČ, duh prijateljstva s Sovjetsko zvezo in z vsemi socialističnimi državami zahteva, da KPI odločno vodi še večje borbe za mir, za osvoboditev Italije iz okov atlantizma ter podrejenosti imperialistični strategiji, za odpravo nasprotujočih si blokov, za ustvaritev sistema kolektivne varnosti v Evropi. KPI bo nadaljevala sodelovanje v vseh možnih oblikah, med silami leve, s socialisti in demokrati v Italiji in v zahodni Evropi, za demokratično obnovo in napredovanje socializma. V Rimu, dne 29. avgusta 1968

Ob 25-letnici vstaje primorskega ljudstva

Veličastna manifestacija v Novi Gorici

Primorska je svečano proslavila 25. obletnico množičnega upora proti fašizmu. Osrednja manifestacija je bila preteklo soboto in nedeljo v Novi Gorici. V soboto zvečer so odprli razstavo slik in dokumentov iz narodno osvobodilnega boja v vsej deželi.

V nedeljo dopoldne je bilo veličastno zborovanje. Govoril je tov. Edvard Kardelj. V govoru je poudaril pomen osvobodilnega boja, ki je združil Slovence in Italijane, slovenske partizane in italijanske garibaldince. Poudaril je tudi pomen, ki ga ima mirno sožitje, zlasti v krajih ob meji.

Vstaja primorskega ljudstva, ki je bila vse bolj množičen obseg v teku leta 1942 in se je leta 1943 razplamtela do vse večje moči, je dala mogočen prispevek k osvobodilnemu gibanju. Enodušna enotnost, kakršno je pokazalo slovensko ljudstvo v Primorju, v svoji borbeni pripravljenosti se pojavlja samo v redkih, velikih zgodovinskih trenutkih. V tistih dneh se je znova potrdila neuničljivost naroda, ki se je pripravil boriti za svoj obstanek in dati za svojo svobodo ter prihodnost tudi največje žrtve. Tu, sredi poiarmljene Evrope se je slovenski narod, eden najmanjših v Evropi, z orožjem v rokah in v skrajno neenakem boju uprlo osvajaalcu in sprejel boj za življenje ali smrt. Množice so sledile pozivu Komunistične partije in Osvobodilne fronte na oboroženo vstajo. Razločno je bilo čutiti, da narod, ki vztraja v svoji borbeni enotnosti, ne more biti zlomljen v svojem odporu.

V nadaljevanju svojega govora je Kardelj poudaril:

«Sami smo se borili za svobodo in neodvisnost, za lepšo prihodnost delovnega človeka, za vodilno vlogo delavskega razreda v družbi, za socializem. Zato ne moremo drugače, kot da so vse naše simpatije in vsa naša podpora na strani vseh izkoriščanih in zatiranih.

Samo smo se borili za enakopravnost, prijateljstvo, zblíževanje in demokratično združevanje narodov, še posebej tistih na socialistični poti. Zato nočemo verjeti v nujnost blokavske delitve narodov in hegemonijo velikih nad najhujimi narodi in zato ne moremo drugače, kot da so vse naše simpatije in naša podpora na strani tistih, ki se bore za premoščevanje blokavskih pregrad, za popuščanje mednarodne napetosti in za miroljubno sožitje med deželami z različnimi družbenimi sistemi.»

Ko je govoril o sedanjem položaju ob italijansko - jugoslovanski meji, je med drugim rekel:

«Meja med Jugoslavijo in Italijo je zdaj ena najbolj svobodnih meja v Evropi. Tako se je izkazalo, da razločki v družbenem sistemu niso ovira za široko odpiranje državnih meja, če vladajo med narodi in državami demokratični odnosi medsebojnega spoštovanja. Sodelovanje ustvarja vsa širša področja skupnih interesov in s tem gradi in utrjuje temelje za dolgoročno prijateljstvo in zblíževanje. Prepričani smo, da bosta Jugoslavija in Italija prav s takimi naporji največ prispevali za okrepitev miru v tem delu Evrope.»

Na nedeljski manifestaciji so nastopili tudi združeni pevski zbori iz vse Primorske, sodelovala pa je godba milice iz Ljubljane.

Slovenec naj obiskuje slovensko šolo!

Novo šolsko leto je pred nami. Govori se in tudi piše o šolskih vprašanjih. In teh je mnogo.

Znano je namreč, da je ureditev slovenskega šolstva še nepopolna, da slovenska šola ne uživa vseh pravic, ki jih predvideva že itak pomanjkljivi šolski zakon, da položaj slovenskih šolnikov ni še dokončno rešen, da Slovenci močno pogrešamo zlasti srednjo strokovno šolo itd..

O vseh teh vprašanjih bo treba jasno spregovoriti. Okrepiti bo treba borbo za to da bodo ta in še druga vprašanja ugodno rešena.

Toda sedaj je pred nami še drugo vprašanje: skrb za vpis slovenskih otrok v slovensko šolo. Le če bo v slovenski šoli dovolj učencev lahko pričakujemo, da bodo

tudi zgoraj omenjena vprašanja prej ali slej rešena.

Za vprašanja, ki so v zvezi z vpisom slovenskih otrok v slovensko šolo se zanimajo tudi prosvetna društva. Naj na tem mestu povzamemo nekaj misli iz pisma, ki ga je naslovlilo prosvetno društvo Vesna kriškim staršem. V njem je med drugim rečeno:

«Bodi, kar si v resnici. Če si se rodil kot sin slovenskih staršev, ni nobenega razloga, da bi to skušal prikrivati. Nič ne spoštuje strahopetec in priložnostnih lovec na materialne dobrine. Otroci slovenskih staršev, ki obiskujejo italijanske šole, v ogromni večini ne obvladajo slovenskega jezika, oziroma se sramujejo slovenske govornice. To vsekakor negativno vpliva tudi na njihov normalni duševni razvoj. Otroci pa, ki obiskujejo slovensko šolo, se poleg materinega naučijo tudi jezika večinskega naroda, kar je seveda glede na naš položaj nekaj naravnega in pametnega. Več jezikov, več možnosti za zaposlitev. In navsezadnje, saj gre ves svet v to smer. Oni, ki drugače modrujejo, gotovo ne korakajo s časom, saj če se kdo zavzema za svoje narodne prvine (in sem spadajo šola, jezik, tradicije), ni nikak nacionalist.»

Cez nekaj dni se zaključi tudi vpisovanje v srednje šole. Tisti, ki se niso vpisali, naj to store nemudoma.

Vpisovanje v srednje šole

Na Znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov s znanstvenim učnim načrtom tudi razrede klasične gimnazije in liceja je vpisovanje za šolsko leto 1968-1969 vsak dan od 9. ure do 12. ure v tajništvu zavoda — Strada di Guardiella šte. 13/1.

Vpisovanje se zaključi dne 20. septembra 1968.

Ravnateljstvo Državne srednje šole «Sv. Cirila in Metoda» v Trstu, Ulica Caravaggio 4, sporoča, da je vpisovanje za šolsko leto 1968-69 vsak dan od 9. do 12. ure. Vpisovanje se bo zaključilo 20. septembra.

Študijski dnevi v Dragi

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu je tudi letos pripravilo študijske dneve v Dragi. Dr. Janez Pleterški iz Ljubljane je govoril o združenju Evropi, dr. Vekoslav Grmič, pomožni škof iz Maribora je govoril o dialogu cerkve s svetom in o sodobnem ateizmu, dr. Vladimir Klemenčič pa je obravnaval vprašanja izseljeništv. Predavanja so bila zanimiva, čeravno tematika ni bila v celoti aktualna. Govoriti npr. o združenju Evropi, ki je ni, pomeni govoriti o utopiji.

Prav tako kot glavna predavanja so bili zanimivi tudi koreferati. Posebno zanimiva je bila razprava o izseljevanju. Izidor Predan je zelo prepričljivo prikazal razmere v Slovenski Benečiji.

Govoril je tudi pisatelj Alojz Rebula. Naslov njegovega govora se je glasil: Slovenec med domom in svetom. Govor je bil sicer lep, v njem je bilo mnogo globokih misli, toda če bi bilo nekoliko več optimizma, bi bil učinkovitejši.

Posebnost letošnjih študijskih

Mednarodni vinski sejem v Ljubljani

Pretekli teden se je zaključil mednarodni vinski sejem v Ljubljani. Na sejmu je bilo zastopanih 22 držav. Vseh razstavljalcev je bilo 352. Med temi so bili tudi trije goriški Slovenci: Gradnik iz Plešivega, Drufovka in Primožič z Oslavja. Gradnik je prejel za črni pinot in za cabernet sauvignon dve srebrni kolajni. Tudi Drufovka je prejel dve srebrni kolajni, prav tako za cabernet in pinot. Primožič pa je prejel zlato kolajno za cabernet in srebrno za pinot.

Menimo, da bi bilo pravilno, ako bi se v bodoče udeležili vinskega sejma v Ljubljani tudi vinogradniki s Tržaškega. Menimo tudi, da se ne motimo, ko trdimo, da imajo vina, ki jih pridelujejo v Bregu, Miljščini, pa tudi na Krasu pogoje, da bi se dobro uveljavila tudi na taki prireditvi, kakršna je mednarodni vinski sejem v Ljubljani. Nedvomno je, da bi bilo to v korist tukajšnjim vinogradnikom, obenem pa tudi vzpodbuda.

Spominska svečanost na strelišču pri Bazovici

Slovenski in italijanski protifašisti so počastili spomin mučenikov, ki so jih fašisti ustrelili

V nedeljo, 8. septembra je bila na strelišču pri Bazovici svečanost v počastitev spomina štirih protifašističnih borcev, Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča, ki so jih fašisti ustrelili pred 38 leti. Govorili so: Sergij Verč, Mirko Kapelj in Luigi Fon. Svečanosti sta se udeležila tudi aktiv Zveze borcev iz Nove Gorice in odposlanstvo prosvetnega društva Valentin Vodnik iz Doline, ki je ravno v nedeljo slavilo 90-letnico svojega obstoja. Sodeloval je moški pevski zbor Lipa iz Bazovice, Boris Pangerc iz Doline pa je recital poezijo Karla Široka, posvečeno padlim junakom. Predstavniki raznih organizacij so pred spomenik položili vence.

Mirko Kapelj, ki je govoril v imenu Zveze partizanov — ANPI, Zveze političnih preganjancev

ANPIA in Zveze bivših političnih deportirancev — ANED, je med drugim dejal:

«Bazovica je postala s tistim tragičnim septemberskim jutrom leta 1930 simbol boja proti fašistični tiraniji. V Bazovici je bila prižgana plamenica, ki je razsvetlila vso deželo potem, v velikem množičnem boju, od katerega ravno te dni poteka 25 let.

Fašizem je hotel zbrisati slovensko ime ob Jadranu in Soči, a se je zmotil. Ljudstvo, ki tod živi, je čuvalo baklo, prižgano na bazoviškem strelišču, odločno je nadaljevalo boj za svobodo, za to, da bi človek postal človeku brat ne glede na jezik, ki ga govori, ali vero, ki jo izpričuje. To ljudstvo sedaj ljubosumno čuva svoje pridobitve, sadove težko izbojevane svobode,

Bazovica je postala simbol enotnosti, ki je potrebna zlasti narodu, ki živi na zemlji, izpostavljeni prepihu, postala je šola, v kateri se mora vsakdo nekaj naučiti, postala je tudi nedostopna in nepremagljiva trdnjava...

Pa še nekaj ne smemo nikoli pozabiti: V tistih tragičnih septemberskih dneh leta 1930 se je izkazalo, da italijanske ljudske množice, da italijanski delavski razred ne soglašajo s tistimi, ki so menili, da jim je previdnost namenila, da gospodujejo drugim narodom ter jim krojijo usodo.

Pred 25 let se je Primorska dvignila in po dveipolletnem boju je zasijala zarja nove dobe, toliko pričakovana svoboda. S tem je bil tudi sen štirih junakov, ki so izkpravili v Bazovici, uresničen. Vendar pa ne v celoti, kajti prava svoboda ni samo v tem, da lahko govorimo materini jezik, da imamo svoje šole, da gojimo našo pesem. Se marsikaj je potrebno za to, da bomo zares svobodni in enakopravni državljani.

Zato ni dovolj, da čuvamo te pridobitve. Se naprej se moramo složiti kot nekoč (čeravno z drugačnimi sredstvi) bojevati za doseg vseh pravic, ki nam pripadajo in ki jih predvidevata republiška ustava in listina o človeških pravicah. Zato pa je potrebna najširša enotnost med vsemi dobrohotnimi ljudmi, enotnost med Slovenci in Italijani; potrebna je še nadaljnja krepitev protifašističnih vrst.»

Jubilej dr. Sarđoča

Dne 11. septembra je znani tržaški zobozdravnik dr. Dorče Sarđoč slavil svoj sedemdeseti rojstni dan. Slavljenec, ki je po rodu iz Slivnega pri Nabrežini, spada med tiste slovenske rojake, katerih ime na ostanejo zapisana v zgodovini.

Sojen od posebnega sodišča, konfiniran na otoku Lipari, kjer so mu bili tovariši najuglednejši voditelji italijanskega protifašističnega gibanja, obsojen na do smrtne ječo. Je ostal to, kar je bil že od mladosti: neuklonljivi slovenski protifašist.

Tudi naš list čestita uglednemu jublantu.

Prazniki našega tiska

V dneh od 3. do 5. avgusta je bil v Dolini tradicionalni festival Dela. Kljub nestalnemu vremenu so prireditve potekale po predvidenem načrtu. V soboto, 3. avgusta so nastopili pevski zbori: Valentin Vodnik iz Doline, Fance Prešeren iz Boljuna in Slavec iz Ricmanj. Nastopila je tudi folklorna skupina iz Boršta. (Na gornji sliki: pevski zbor iz Ricmanj, ki ga vodi Lado Švara)

Koliko je naš tisk potreben so pokazali zadnji dogodki. Radio, buržoazni tisk, televizija so izkaževali, lagali, natolcevali...

Stališča naše partije, naprednih ljudi težko prodirajo v slonokoščne stolpe javnih sredstev obveščanja, ki bi morali biti last vseh, a

so v resnici last samo tistih, ki objavljajo v «Carosello».

Gramsci je nekoč zapisal, da tisti kovanec, ki ga tako, brezbrizno vrže prodajalcu časopisov, prekalijo v svinec, s katerim bodo streljali nate, lagali, te blatili. Ko kupiš časopis, ki je last buržuazije, pravzaprav plačaš, da te opsujejo.

Zato je važen naš tisk.

Te dni, kakor vsako poletje, se zaključuje kampanja za komunistični tisk. Nas ne financirajo magnati, ne prejemamo denarja za oglase, ki nam jih ne poverjajo: edini denar, ki ga zberemo, je tisti razpršeni, ki nam prihaja iz delavskih množic.

V Dolini, po Krasu, na Opčinah in končno na Pončani, so potekali naši prazniki. Na njih smo diskutirali o aktualnih problemih, seznanjali ljudi z našimi stališči, prodajali knjige, razstavljali slike. Razkrinkali smo lašna stališča radia in televizije v debatah.

Imeli smo, torej, političen stik, ki se bo ohranil še jeseni in pozimi: tisti stalni stik med partijo in ljudstvom, ki je vir naše moči.

Natečaj

Krožek absolventov slovenske Trgovske akademije v Trstu sporoča naslednje:

Finančno ministrstvo je razpisalo natečaj za 293 mest pomožnega uradnika izvršilnega osebja pri pedavkov. Pogoja: diploma nižje srednjerazredne uprave taks in neposrednih nje šole, starost 18-28 let. Zapadlost 5. oktobra 1968.

Dr. Edko Križnič

Dne 28. avgusta je dočrpel dr. Edko Križnič z Opčin. Kruta bolezen ga je prerano iztrgala iz kroga svoje družine in vseh, ki smo ga imeli radi. Ze dolgo smo slutili, da se dragi Edko poslavlja, v vseeno nas je vest o njegovi smrti boleče iznenadila.

Predstavljati dr. Edka Križniča bi bilo skoraj odveč, saj menda ni Slovenca na Tržaškem, ki bi lahko rekel: to ime mi je neznano.

Dr. Križnič je vrsto let opravljal službo živinozdravnika na tržaškem Krasu. Kako je vršil svoj poklic vedo najbolje naši kmetje. V nešteti primerih je bila njegova pomoč povsem brezplačna.

Dr. Križnič je bil rodoljub v pravem pomenu besede. Svoj narod je ljubil čezve, a spoštoval je druge narode. Še mlad se je pridružil protifašističnim organizacijam. Kot protifašist in demokrat je okusil grenkobe preganjaja, ječe, konfinacije. Leta 1943 se je pridružil osvobodilni vojski. Za svoje junaštvo je bil dvakrat odlikovan.

Po zmagi nad nacifašizmom je dr. Edko aktivno sodeloval v partizanskem združenju. Po njegovem prizadevanju se je to združenje zlasti na slovenskem podeželju, močno uveljavilo. Neumorno se je zavzemal za to, da bi vsi bivši partizanski borci dosegli zaslužen priznanje. Pri organiziranju veličastnega partizanskega tabora v Bazovici, julija 1967, je dr. Edko zastavil vse svoje moči, čeravno ga je bolezen že močno ovirala, a tega ni hotel nikomur potožiti. Mnogo se je trudil tudi za to, da bi na Opčinah zgradili veličasten spomenik padlim partizanom.

Pogreb, ki je bil dne 29. avgusta na Opčinah, je še enkrat potrdil kaj je pomenil dr. Edko. Takega pogreba na Opčinah prav gotovo še nikoli ni bilo. Množica se je, potrta od žalosti, nemo poslovila od njega. Toda spomin nanj bo še naprej ostal živ!

M. K.

D E L O
glasilo KPI za slovensko
narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.
Torrebianca 12

Stališče KPI o dogodkih na Češkoslovaškem

Iz govora, ki ga je imel tovariš Luigi Longo na seji Centralnega komiteja in Centralne kontrolne komisije Komunistične partije Italije

Resni dogodki na Češkoslovaškem, globoki odmevi, ki so jih povzročili v delavskem in demokratičnem gibanju vsega sveta, postavljajo odločno zahtevo po temeljitejši obvezi iskanja poti enotnosti v boju proti imperializmu, za nove mednarodne odnose, za sistem miroljubnega sožitja, temelječega na načelih enakosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav. Sovjetska zveza in druge socialistične države so poklicane, da v tem boju tudi v bodoče dajo svoj nenadomestljivi delež, ki bo toliko pomembnejši in učinkovitejši v kolikor se bodo razvili med temi državami odnosi dejanskega sodelovanja.

Stališče, ki smo ga zavzeli izhaja istočasno iz načel in upoštevanja dejstev. Zakaj kritiziramo oboroženi poseg ZSSR in drugih štirih socialističnih držav na Češkoslovaškem?

Rečeno je bilo, da je bil v nevarnosti obstoj socialističnega reda na Češkoslovaškem, da je bila Češkoslovaška na tem, da se oddalji od ostalega socialističnega sveta in da zato ni bilo moč dopuščati, da se prav v središču Evrope skrčijo meje socializma.

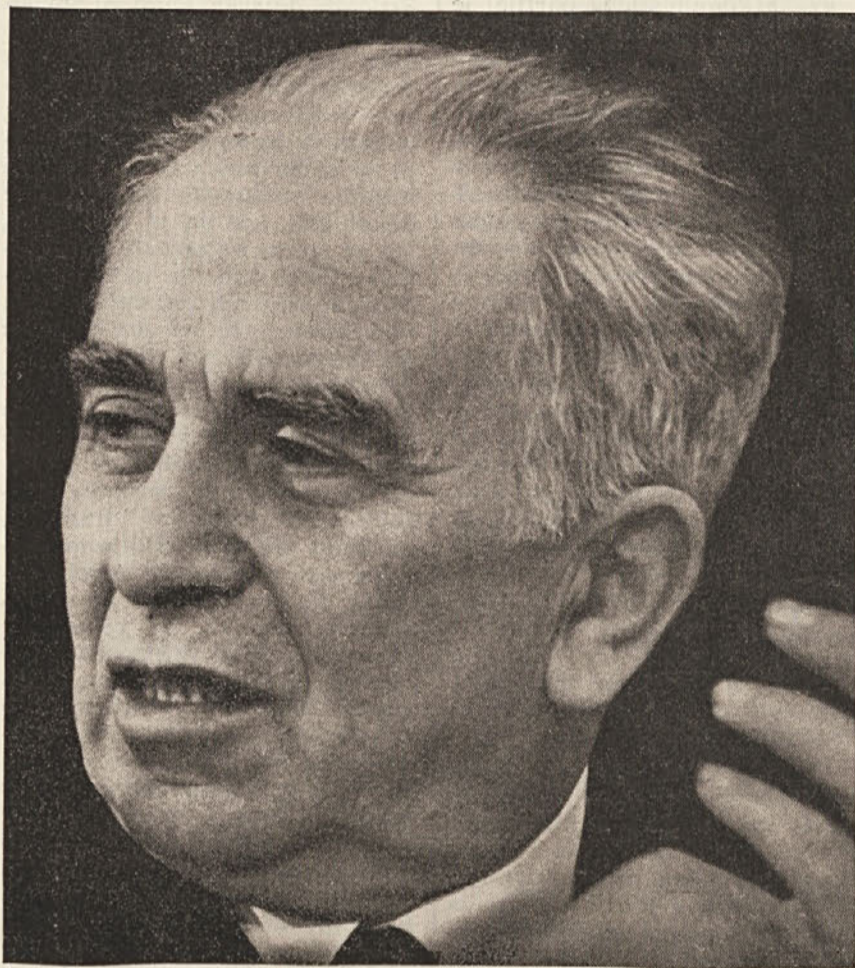
Zavedamo se odgovornosti KP SZ in upošteevamo njeno vlogo

Mi upošteevamo in moramo upoštevati te argumente tudi zato, ker smo prepričani, da Sovjetska zveza in KP SZ imata stvarno in zgodovinsko vlogo, katere nihče ne more osporjati tudi zaradi odločilne vloge v velikem spopadu z imperializmom in kapitalizmom, za mir, svobodo narodov, demokracijo in socializem. Zavedamo se odgovornosti, ki jo imata Sovjetska zveza in KP SZ v tem odločilnem spopadu in zavedamo se izkušnji KP SZ. Pred očmi imamo tudi zaskrbljenost tovarišev, ki vodijo KP SZ. Kljub temu pa ne moremo odobravati oboroženega posega na Češkoslovaškem.

Kaj se je pravzaprav zgodilo na Češkoslovaškem? Zgodilo se je to, da je z veliko zamudo, dobrih dvanajst let po XX. kongresu KP SZ, sama KP Češkoslovaške izvedla preobrat pri usmeritvi partije in v življenju države. Ta preobrat je bil in je v skladu z obnovitvenim razvojem, ki se je začel z XX. kongresom KP SZ. Preobrat je bil in je v skladu med drugim tudi z usmeritvijo KPI in Jaltskih zapisov tovariša Togliattija. Komunistične partije Sovjetske zveze in drugih držav Varšavskega pakta so tudi v zadnjih dneh odkrito priznale napake KP Češkoslovaške pod vodstvom tovariša Novotnija in stare vodilne skupine; priznale so in to potrjujejo tudi danes, da je napake treba popraviti.

Začetek razvoja socialistične demokracije na Češkoslovaškem

Tudi danes KP SZ poudarja, da se na Češkoslovaškem na noben način ne sme odstopiti od sklepov, ki jih je CK KP Češkoslovaške sprejel preteklega januarja. O tem stališču obstoja torej popolno soglasje in iz tega stališča tudi mi izhajamo in moramo izhajati.

Luigi Longo, generalni tajnik K.P.I.

Sodili smo in sodimo, da je bila v splošni liniji pravilna in pozitivna smer, za katero se je novo vodstvo KP Češkoslovaške izreklo in jo tudi izvajalo. Šlo je za začetek popolnega in vsestranskega razvoja socialistične demokracije in demokracije v partiji; šlo je za uresničitev stvarne in vse večje enotnosti partije, delavskega razreda in ljudstva, z aktivnim sodelovanjem in zavestno podporo največjega dela članov

Konservativne sile nasprotovale prenovitvenemu procesu v državi

Kljub vsem napakom so to vendarle socialistične pridobitve, pridobitve socialistične zunanje politike, boja za mir, prijateljstva z zatiranimi narodi sveta. Vse to je bilo ustvarjeno z velikimi napori komunistov, delavskega razreda in češkoslovaškega ljudstva. Tem stališčem so se pridružila tudi stališča, ki so težila po opustitvi razrednih in socialističnih načel.

Na drugi strani pa so se v partiji in v samem centralnem komiteju nekatere konservativne sile zoperstavile novemu toku in so težile za tem, da obnovijo koncepcije in metode iz preteklosti. In končno so bili tudi taki, ki so zagovarjali stališča, ki so sovražna socializmu in ki so povezane z mednarodnim imperializmom. Vse to je, nedvomno ustvarilo nekatere nevarnosti ter povzročilo zaskrbljenost. Toda iz stališča, izjav, dokumentov novega vodstva KPC; iz informacij, ki so jih dali voditelji KPC na srečanjih in sestankih je razvidno, da so se novi voditelji KP Češkoslovaške zavedali, da so tudi oni bili prav tako vznemirjeni kot voditelji drugih komunističnih partij in torej tudi naše partije.

Kakršne koli naj bi bile nevarnosti v novi češkoslovaški stvar-

partije in delovnih ljudi politični liniji boja za popolno uresničitev socialistične demokracije in komunizma, za zmago socializma v svetu.

Prepričani smo, da je bilo neizogibno to, da je v obnovitvenem procesu prišlo do nasprotujočih si pojavov. Nekateri nosilci obnove pa so težili za tem, da razvednotijo vse, kar je bilo kljub resnim napakam ustvarjeno.

nosti, vprašanje, ki se je postavljalo je bilo to, da se te nevarnosti odpravljajo. Odkrito priznamo, da so načini kritike, napadov, izražanje nezaupanja, pritiska na novo vodstvo KPC, po našem mnenju, še bolj otežile položaj in povečale nevarnosti. Lahko bi prišlo celo do razkroja v KPC, do katerega pa na srečo ni prišlo.

Nikoli nismo zakrivali našega internacionalizma

Dejstvo je, da v vseh stikih, ki smo jih imeli s sovjetskimi tovariši in s tovariši drugih komunističnih partij; iz informacij, ki smo jih prejeli od sovjetskih tovarišev, tudi v odgovorih na vprašanja, ki smo jih postavljali; iz vseh dokumentov in člankov, ki so bili objavljeni, nismo nikoli ugotovili dejanj, ki bi potrjevala, da je na Češkoslovaškem socialistični režim v nevarnosti. Ugotovili smo le, da so se na raznih straneh, pri nekaterih skupinah pojavljala nepravilna stališča, ki jih je treba zavračati. Bili smo prepričani, da je KPC tista, ki se mora postaviti po robu morebitnim grožnjam in kontrarevoluciji. KPC je dolžna, da

brani socializem na Češkoslovaškem.

Partiji, vsem levičarskim in demokratičnim silam delavskim in ljudskim množicam naše države mora biti jasno, da sta teža in učinkovitost naših stališč v vsem zapletenem in dramatičnem položaju tesno združena z dejstvom, da nismo nikoli mislili, da bi bilo bistveno nuditi dokaze o naši neodvisnosti pri ocenjevanju. Če smo kaj pomenili, kot verujemo, se je to zgodilo zato, ker smo bili odločni in ker smo delali kot razredna in socialistična sila v protimperialističnem in protikapitalističnem taboru in ker nismo nikoli zakrivali našega internacionalizma, niti takrat, ko nismo soglašali s Sovjetsko zvezo.

Toda v Italiji je val zgražanja, moralnega obsojanja, protikomunistične zaostritve, pa tudi obsojanje zadržanja naše partije, na eni strani pokazal bojazen, da

doslednost in pogum naše politične akcije lahko zruši gradove laži in obrekovanja na naš račun in proti naši ideologiji; po drugi strani pa je jasno, da špekulacije in protisovjetske provokacije, ki prihajajo iz vrst voditeljev krščanske demokracije, socialdemokracije; hrupnost določenega tiska težijo predvsem za tem, da bi zmanjšale težo poraza na volitvah dne 19. maja.

Za besno kampanjo o češkoslovaški krizi prihajajo politični cilji, ki jih določeni krogi hočejo doseči. Italijanska vlada, krščanska demokracija in sile desnice skušajo s pomočjo dogodkov na Češkoslovaškem opravičiti privrženost atlantizmu in dejanja, kot je npr. odložitev podpisa pogodbe proti jedrskemu oboroževanju, ki lahko samo poveča mednarodno napetost, opogumi nemški revanšizem, zaustaviti razvoj pomiritve.

Odpraviti vzroke hladne vojne v Evropi in svetu

So stališča, ki kažejo strumentaliziranje zaskrbljenosti zaradi Češkoslovaške in solidarnost z njo. Vodilni demokristjanski skupini, kolaboracionističnemu krilu PSU in PRI je predvsem mar to, da se zaustavi kriza levega centra v Italiji. Krščanski demokraciji gre za to, da ustvari zanke jespozorumov in ločitev med silami socialistične in demokratične leve, gre ji za to, da prepreči razvoj demokratične obnove in socialističnega napredovanja. Zaradi tega smatramo da je zgrešena težnja republikancev, da se rasignirajo v koncepciji o blokovski politiki.

Prav to logiko je treba odpraviti, zakaj v njej so korenine in vir ločitve Evrope in sveta, razlog hladne vojne. Taka logika zavira tudi razvoj obnovitve socialistične družbe in rešitev češkoslovaške krize.

Toda vse to nas ne more privedi do tega, da bi pozabili na pomen zgodovinskih vrednot oktobrske revolucije in na socialistične pridobitve Sovjetske zveze, na moto razredne in narodne emancipacije na svetovni ravni, na vlogo in odločilne zasluge ZSSR v protifašističnem in protimperialističnem boju. In dejstvo, da na to mi ne pozabljamo lahko moti samo nasprotnike socializma.

Zato je lahko točen in jase naš odgovor socialdemokratskim voditeljem in socialistični desnici, za katere avtonomija naše partije bi morala pomeniti v bistvu prelom s komunističnim gibanjem, odstop od socializma ter naslonitev na stališča socialdemokracije, kapitalističnega konservativizma in na imperializem. Naš odgovor mora biti jase tudi tistim socialističnim tovarišem, ki v odobravanju naših sklepov in naše akcije, zahtevajo, naj sprejmemo linijo «popolne avtonomije».

Bistveni problem: smo del mednarodnega komunističnega gibanja

Za avtentično razredno in socialistično silo, kakršna je naša, bistveni problem ne more biti v

tem, da smo ali nismo del mednarodnega gibanja, kakršno je delavsko in komunistično gibanje.

Postavljajoč vprašanja razvoja socialistične demokracije se zavedamo, da je socializem najvišji cilj dejanske osvoboditve ljudi. Svobode ni brez odprave izkoriščanja človeka po človeku, brez odprave sistema zasebne lastnine, brez odprave bede, nevednosti in neodvisnosti; brez odprave avtoritarne oblasti velikih monopolnih skupin nad celotno družbo in nad vsem narodom. Temeljna zasluga oktobrske revolucije je bila ta, da je prvič v zgodovini postavila osnove socialistične družbe, osnove, na katerih je moč zgraditi «kraljestvo svobode».

Izgon kapitalistov, veleposestnikov, socializacija proizvodnih sredstev v ZSSR in drugih socialističnih državah ostane prepoj za uresničitev stvarne demokracije.

Partija mora preprečiti protisovjetska zadržanja

Vznemirjenost, s katero so v nekaterih krogih partije in delovnih ljudi sprejeli kritiziranje akcij ZSSR v Češkoslovaški, je zdrav dokaz tesnih in bratskih odnosov, ki združujejo našo partijo in italijansko delavsko gibanje z oktobrsko revolucijo in s prvo socialistično državo. Tudi zato mora biti diskusija s tistimi tovariši, ki ne soglašajo s kritiko vedra ter mora imeti za cilj: prikazati, da kritika dejanja, četudi je zelo resno, ne pomeni oddaljitev od bratskega odnosa, ki nas še naprej družijo s Sovjetsko zvezo in z vsemi socialističnimi državami. Partija mora preprečiti protisovjetska zadržanja, skepticizem in disfatizem; mora z zaletom prikazovati in razlagati vzroke naše politike in naših stališč; mora se zavzemati za ustvaritev enotnosti na liniji sprejetih stališč.

Iz zaključkov zasedanja Centralnega komiteja KPI

Zaključki tovariša Longa na zasedanju CK in CKK KPI.

O današnjem stanju na Češko-slovaškem, je Longo dejal:

«Izhajati moramo iz dejstev, ki jih ni mogoče zanikati: da so se ljudske množice zgrnile v polnem soglasju okrog svoje KP, v znamenju izbir socializma, demokratične obnove in utrditve socialistične ureditve. Drugo dejstvo je bistvena enotnost partije in vodilne skupine, ki je prav v tej enotnosti pred vso državo, v odgovornosti, našla moč skleniti, neglede na zagrenjenost, kompromis.

Upam, da je «nauk», ki izhaja

iz teh dejstev naučil nekaj vse zainteresirane partije. Od tega je treba iziti, kakršnikoli so bili vzroki za vojaško intervencijo, če hočemo zares priti do normalizacije. Iz tega vsekakor izhajamo mi, ki hočemo, da bi se čimprej premostilo stanje, ki izhaja iz moskovskih razgovorov. V tem smislu smo izrazili svojo solidarnost češkimi tovarišmi, v upanju, da bodo, kljub težkim pogojem, v katerih delujejo, našli moč nadaljevati proces obnove, v obrambi socialistične ureditve proti vsakršnemu poskusu diverzije, a v polni samostojnosti in neodvisnosti.

stih ciljev miru, demokracije, napredka, ki si jih žele evropski narodi.

Vsaka komunistična partija, je v pogojih v katerih deluje, odgovorna za svojo politiko pred lastnim delavskim razredom in svojimi ljudskimi množicami. Hkrati pa se vsaka partija zaveda svoje mednarodne odgovornosti v obrambi miru, ustvaritve novih odnosov med državami. Ta pojem odgovornosti zahteva od nas, evropskih komunističnih partij, enotnost naših sil, da se rešijo ti problemi. Močnejša bo enotnost, bolj bo uspešen naš boj!

Intervencija na Češko-slovaškem ni pomagala enotnosti in solidarnosti evropskih partij. Ni pomagala našemu boju. In tudi zato menimo, da mora priti čimprej do takojšnje normalizacije stanja na Češko-slovaškem!

Potrjena enotnost partije

Longo je nato dejal, da se skljuje naša partija na stališča tov. Togliattija.

«Iz dogodkov teh dni, izhaja naša partija z visoko dvignjeno glavo, enotno, kot velika socialistična sila, narodna in internacionalistična kot protagonist razrednega boja v Italiji in boja za novo pot v vsej mednarodni politiki.

Zavedamo se, da smo tudi tokrat visoko dvignili zastavo socializma, svobode, miru. Globoka enotnost partije izhaja potrjena in utrjena. Ne gre za birokratsko enotnost, temveč demokratično, ki je osnovana na soglasju, razpravi, katere je primer sama razprava v CK.

Ta enotnost se bo utrdila tudi v razpravi, ki jo vodi vsa partija, izhajajoč iz naših stališč, CK in razpravi za prihodnji, XII. kongres KPI.

Razprava ni sami sebi cilj! Mora biti predpogoj angažiranosti z drugimi političnimi silami, v boju, da bodo napredovali interesi delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Gremo v ta boj, tovariši, v globokem prepričanju, da je naša linija pravilna v najglobljem duhu enotnosti.»

ČSSR bo nadaljevala pot socialističnega razvoja

Ceško-slovaška socialistična republika bo nadaljevala pot, ki jo je začrtala KPC januarja letos. Tako so poudarili na zasedanju češko-slovaške skupščine pretekli teden.

Predsednik vlade Černik je v skupščini poudaril, da položaj na Češko-slovaškem vznemirja milijone ljudi po vsem svetu. «Našim prijateljem smo hvaležni za izjave simpatij in za iskrene nasvete. Zagotavljamo vsem svojim prijateljem in nasprotnikom, da ČSSR je in ostane socialistična država». Nasprotja, so do preteklega januarja hitro naraščala in grozila, da bodo prerasla v resno politično krizo socialističnih odnosov. Černik je tudi dejal, da so vsi letošnji socialni, politični, gospodarski in kulturni ukrepi imeli docela jasen socialistični značaj in take je tudi sprejelo češko-slovaško ljudstvo. Državni in partijski voditelji se od januarskih dni neprestano trudijo, da bi prikazali, da socialistični razvoj v ČSSR neposredno koristi češko-

Togliatti:

Za boljše razumevanje in tesnejšo enotnost vsega našega gibanja

Nepravilno je govoriti o socialističnih državah (tudi o Sovjetski zvezi) tako, kakor da je pri njih vse zmeraj dobro. V vseh socialističnih državah se pravzaprav nepretrgoma kažejo težave, nasprotja novega sistema, katere je treba predstaviti v njihovi resnični stvarnosti. Najslabše je delati vtis, kot da je vse dobro, ker se potem nepričakovano znajdemo pred tem, da moramo govoriti o težavnih položajih in jih pojasnjevati. Tu ne gre samo za posamezna dejstva.

Na Zahodu pogostokrat preveč posplošeno in primitivno poznajo celotno gospodarsko in politično problematiko socialistične graditve, ne poznajo pa različnih položajev med različnimi državami, različnih načinov načrtovanja in njihovega postopnega preobrazovanja. Ne poznajo tudi povezovanja načinov, ki so veljavni v praksi, in težav pri gospodarski integraciji med različnimi državami. Nekateri položaji so celo nezadostno razumljivi. V številnih primerih prevladuje vtis, da so v vodilnih skupinah razlike v mnenjih. Tudi ni jasno, če je zares tako in kakšne so razlike. Nemara bi bilo včasih koristno, da bi tudi v socialističnih državah bile odkrite debate, v katerih bi sodelovali tudi voditelji. To bi vsekakor krepilo avtoriteto in veljavo samega socialističnega reda.

Dejstvo, ki nam zbuja skrb in ki ga ne moremo povsem pojasniti, je pojav centrifugalnih teženj med socialističnimi državami. V tem se skriva očitna in velika nevarnost. To je ponovno porajanje nacionalizma. Vemo, da je narodnostno čustvo konstanta delavskega in socialističnega gibanja v daljšem razdobju tudi po osvojitvi oblasti. Gospodarski napredek ga ne duši temveč vzdržuje, morda tudi v socialističnem svetu. Izogibati se je treba prisiljene zunanje enoličnosti in upoštevati, da je enotnost treba vzpostaviti in ohranjevati v različnosti in popolni avtonomiji posameznih dežel.

Tudi kar zadeva socialistične države je treba imeti pogum. Kri-

tično je treba gledati v oči številnim položajem in vprašanjem, če hočemo ustvariti podlago za boljše razumevanje in tesnejšo enotnost vsega našega gibanja. (Jaltski zapiski, 1964)

O odnosih med ljudmi

V zadnjem času sociologi mnogo govore o «krizi», ki vlada v odnosih ljudi «med seboj», o tem, da je sodobni človek vedno bolj izoliran, le «sam s seboj» ali v ožjem družinskem krogu. Toda nekatere najnovejše sociološke raziskave odkrivajo, da je izolacija sodobnega človeka le navidezna. Danes res ljudje nimajo več toliko stikov, kot so jih imeli nekoč, zato pa navezujejo prijateljske vezi z bolj oddaljenimi znanci, ki jim niso prostorno blizu, pač pa po interesu, zanimanju za določeno stvar. Takšno navezovanje stikov na daljavo je omogočil predvsem razvoj komunikacijskih sredstev, predvsem prometa in višji standard prebivalcev. Prav tako je lahko navidezna tudi «kriza» solidarnostnih aktivnosti med ljudmi.

Značilni za odnose so vsekakor zelo živahni stiki med prebivalci, ki so si sicer prostorno kar blizu, vendar ne živijo v isti državi, med njimi je meja, ki pa ni ovira za živahno sodelovanje. V mislih imamo živahno sodelovanje med prebivalci ob italijansko-jugoslovanski meji. Tu so lahko živahni stiki, s Slovenci, ki živijo v Italiji kot tudi z italijanskim prebivalstvom. Za to, da so se takšni stiki začeli, je bil resda potreben formalni dogovor predstavnikov obeh držav, sporazum o obmejnem prometu med Italijo in Jugoslavijo, vendar je nesporno dejstvo, da so se v letih, ki so pretekla od sporazuma, močno razvili prav neformalni stiki med ljudmi obeh obmejnih pokrajin, da so ti vedno močnejši. Prav to potrjuje pravilnost in potrebnost takega sporazuma.

Poleg obiskov sorodnikov, prijateljev in znancev na eni ali drugi strani meje smo redne priče tudi izmenjavam med kulturno-umetniškimi skupinami, pa med športniki, taborniki ipd. Stevilne so že bile tudi solidarnostne akcije, ki so naprej spontano in potem organizirano nastale. Tako so ob lanskem suši na Krasu prebivalcem spodnjega Krasa vozili vodo z italijanske strani. Mladi krvodajalci s Koprškega so dali kri za prebivalce Sicilije, ki jih je prizadejal potres.

Namenoma ne želimo prikazovati organiziranih stikov med družbeno-političnimi organizacijami z obeh strani meje, niti ne uradnih stikov med predstavniki obmejnih občin, ki so številni. Tudi ne bi ugotavljali pomembnosti odprte meje zaradi neposrednega spoznavanja in širjenja socialističnih idej in spoznanja, ne pomena, ki ga ima meja za uporabo slovenskega jezika na italijanski strani... Opazovali smo le neformalne odnose med prebivalci obeh strani, ker ti izhajajo iz potreb prebivalcev in zato kažejo na njihovo željo po takem sodelovanju.

Zato ni le slučaj ali le želja naj bo tudi proslava v Novi Gorici v počastitev 25-letnice vstaje Slovenskega primorja, v duhu solidarnosti, sodelovanja, dobre volje in prijateljstva med ljudmi slovenskega kot italijanskega obmejnega področja. S. T.

(Po «Komunistu»)

Obnoviti normalno stanje

V tem smislu nameravamo mi zahtevati od vseh zainteresiranih partij in vlad, in predvsem SZ, naj naredi, vse kar je potrebno, da se čete umaknejo in da pride tako do hitre normalizacije stanja v ČSSR.

Prepričani smo, da je to prvi korak, ki ga je treba narediti, da se ozdravi rana in škoda, ki je bila prizadejana odnosom med socialističnimi državami; ki naj najdejo v spoštovanju neodvisnosti in suverenosti osnovo sodelovanja na vseh področjih, za dejansko okrepitev enotnosti. To se mi zdi jasno, tako glede ČSSR, kakor tudi glede ustvaritve odnosov in enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja.

Da bo naša pobuda plodna, morajo biti jasna in trdna naša internacionalistična stališča. Vsakršna zaprtost, nacionalno osamljevanje, katerakoli kretnja, ki naj bi pomenila ošibitev naših mednarodnih vezi, odrekanja potrebe naše prisotnosti v mednarodnem delavskem gibanju, v različnih odnosih, ki se lahko pri tem ustanovijo za raznimi partijami, bi bila težka napaka, udarec sami politični liniji, ki jo branimo, zaradi socialistične perspektive pri nas.»

Tovariš Longo je nato orisal nastanek stališča partije. Dejaj je, da je bil podrobno obveščen (tov. Longo se je 21. avgusta nahajal s SZ. Op. uredn.) o dogodkih in posameznih stališčih, ter da je na osnovi teh stališč prišel do zaključka, da je treba obsoditi vojaško intervencijo držav varšavskega pakta.

«Naš bratski odnos do SZ ne izhaja samo iz zgodovinske vloge oktobrske revolucije, ali iz vloge izgradnje prve socialistične družbe, ali zaradi spomina padlih in odločilne vloge SZ pri uničenju nacizma. Naš bratski odnos s sovjetskimi komunisti je osnovan tudi na soglasju s sklepi XX. kongresa in tistih velikih političnih izbir, ki so vodile SZ v teh letih, predvsem načelo, da je potrebno miroljubno sožitje.

Mi te izbire potrjujemo.

Toda, pravimo mi, v mirnem tekmovanju dveh družbenih ureditev, morajo izhajati v vsej svoji veličini politične in miselne prednosti socializma. Izraziti se morajo vsa demokratične možnosti socializma, uresničiti v praksi nov pojem odnosov med socialističnimi državami, osnovan na enakosti in popolni neodvisnosti narodov.

Prav je, da povemo, da s to potrebo ne soglašajo intervencija na Češko-slovaškem, vsak pojem, ki teži po zožitvi vprašanj razčlenjevanja političnega in družbenega življenja. Predvsem izmenjave

in primerjave mnenj v samih socialističnih državah: tako, kakor je vsaka težnja po vmešavanju, celo z orožjem, v notranje zadeve neke partije ali države.

Zdi se mi, da je iz stališč kakega tovariša razumeti mnenje, češ, da je politika SZ politika veselice, ki teži po sporazumevanju med dvema velikanoma, na račun strategije prot imperialističnega boja....

In vendar imamo pred očmi pomoč, ki jo SZ vsestransko nudi, v okviru politike mirnega sožitja, narodnoosvobodilnim gibanjem, in še posebej arabskim narodom, izgradnji socializma na Kubi, in — končno ne pozabimo — junaškemu vietnamskemu narodu v svoj obrambi pred ameriško agresijo.

Največja odgovornost

To je treba poudariti, tudi v trenutku, ko ugotavljamo, kakšno težo, ima, tudi v notranjosti socialističnega tabora, blokovska politika, in kako ne najdejo razumevanja stališča komunističnega gibanja zahodne Evrope.

Zato je potrebna največja odgovornost, ko ponovno razpravljamo o naših stališčih, ki smo jih branili na mednarodnem področju. Tako je potrebna največja odgovornost, ko razpravljamo o sicer težkih vprašanjih notranje demokracije v socialističnih državah, pri kateri se ne spuščamo v splošne formulacije, ki bi lahko zatemnile, ali celo zanikale velike demokratične dosežke osvoboditve človeka od neenakosti, razrednega zatiranja, neukosti in družbene zaostalosti, dosežki, ki se izražajo tudi na področju družbenega sodelovanja, kot v SZ.

V evropski politiki vodi našo partijo zaključek konference v Karlovih varih, ki ga je sprejela konferenca vseh komunističnih partij držav našega kontinenta.

Evropskemu delavskemu gibanju se danes postavlja — kakor vsem drugim miroljubnim in demokratičnim silam — zahteva omogočiti razvoj mirnih odnosov in sodelovanja evropskih držav na temelju suverenosti in neodvisnosti. Da se doseže ta cilj — in da se uresniči, v odpravi ne-normalnih pojavov na celine, pogoj za razpust atlantskega pakta in varšavskega dogovora. Med temi bi rad citiral: «dogovor med evropskimi državami, ki naj izključijo uporabo sile, vmešavanje v notranje zadeve in v skladu listine OZN, dovoli rešitev sporov na osnovi mirnih sredstev.» Obveza KP evropskih držav, ki izjaja iz konference, je uresničevanje ti-

S tržaškega ozemlja Veliko slavje v Dolini

90-letnica prosvetnega društva Valentin Vodnik - 25-letnica vstaje primorskega ljudstva

Dolina je v nedeljo, 8. septembra, slavila svoj veliki praznik. Svečano je proslavila 90-letnico ustanovitve prosvetnega društva Valentin Vodnik in 25-letnico vstaje proti naci-fašizmu. Na to dvojno in zelo pomembno slavje se je vas skrbno pripravila.

Na svečanosti, ki je bila na glavnem vaškem trgu, so sodelovali: domači pevski zbor Valentin Vodnik in zbori iz Boljunca, Ricmanj in Proseka - Kontovela, trio Bordon s pevceima Dariom in Darkom in godba iz Brega.

Predsednik domačega prosvetnega društva tov. Ladi Kocjan je v pozdravnem nagovoru med drugim poudaril:

«Zbrali smo se med zidovi istih hiš in pod istimi kostanji, pod katerimi so naši predniki gojili našo slovensko besedo in pesem. Poskušali smo, kolikor nam je bilo mogoče, obuditi isto prisrčnost in pristnost, ki so jo doživljali na tem prostoru naši predniki. Naša prireditev naj bo skromna izpoved, da je Dolina še vedno slovenski kraj, katerega slovenski značaj bomo z vsemi našimi silami, z našo narodno zavestjo in predvsem s kulturnim delom branili še naprej.»

Vojko Kocjančič, član zbora Vodnik, je v svojem govoru med drugim dejal: «Teklo je leto 1878. Dolinčani so v spomin na tabor postavili v središču vasi spomenik, ki še danes stoji ter ustanovili na osnovi že obstoječe čitalnice Bralno in pevsko društvo Valentin Vodnik. Društvo je zelo plodno delovalo do nastopa fašizma. Potem se je moralo umakniti iz javnega življenja. Fašisti so ga besno preganjali in pevski zbor se je moral umakniti pod okrilje cerkve, kjer je še naprej gojil tudi narodno pesem. Leta 1943 so se oglasile puške in primorsko ljudstvo je vstalo v enoten boj proti zatiralcem. Mnogo dolinskih pevcev in prosvetarjev je odšlo v gozdove, kjer je marsikdo obležal. Spomeniku na Taborju (tako pravimo mi temu kraju), ki je skozi rodove spominjal Dolinčane, s kakšno vztrajnostjo so vaščani nekoč branili svojo slovensko besedo, se je pridružil še en spomenik, ki je na nemo opozarjanje prejšnjega odgovoril: «Tukaj smo, z svobodo, za naš materin jezik smo dali svoja življenja!»

Iz govora, ki ga je imel župan in deželni svetovalec Dušan Lovriha, povzemamo naslednje:

«Razmere pred 90. leti so bile drugačne od današnjih, toda tudi takrat se je bil boj za narodni obstoj in razvoj, za slovenske šole in za vse druge pravice slovenskega človeka na tej zemlji. Tudi danes se moramo še vedno boriti za narodne pravice. Imamo sicer nekaj več kot so imeli naši predniki, toda to smo dosegli z dolgo borbo, ki je dosegla svoj višek v narodnoosvobodilni vojni. Naša dolžnost je, da terjamo narodne pravice, ki jih kljub toliko prelite krvi še nimamo. Naše borbe ne bomo opustili do končne zmage. Nevarnost je bila in je še vedno, saj nam prav sedaj, kot še nikoli v preteklosti, z razlašanjem odvzemajo našo, s krvjo in znojem prepojeno zemljo...»

Iz pozdrava, ki ga je prinesel predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Robert Hlavaty, smo povzeli naslednje:

«Naši očetje so razumeli, kako je izobraževanje ljudstva važno in potrebno, če hočemo ostati Slovenci. Ta dolžnost ni danes nič manj

ša kot takrat. Zakoni države, v kateri živimo, nam dajejo pravico, da se branimo. Od nas je odvisno, kako se bomo branili. Naša dolžnost je, da branimo našo šolo in da se strnemo okoli naših prosvetnih društev in pevskih zborov, da ohranimo našim otrokom slovensko besedo in pesem kot vidne znake naše narodnosti.»

Spregovoril je tudi predstavnik Zveze kulturnoprosvetnih organizacij Slovenije tov. Vlado Golob. Društvu Valentin Vodnik je voščil nadaljnje uspehe. Izrazil je prepričanje, da je delo društva porok, da bo slovenska beseda živela in da se bo še naprej krepila tudi narodna zavest.

Tudi Delo čestita prosvetnemu društvu Valentin Vodnik ob visokem jubileju.

Alfonz Guštin novi predsednik Kmečke zveze

V četrtek se je sestal Glavni svet Kmečke zveze, da izvoli novega predsednika, razpravlja o delu strokovne organizacije po občnem zboru in odobri sklepe izvršnega odbora, ter sklepa o nadaljnjem delu.

Glavni svet je najprej počastil spomin pred kratkim umrlega pred-

sednika Josipa Škrka. Nato je podpredsednik Kodrič dal besedo upravnemu tajniku Volkmu, ki je poročal o delovanju izvršnega odbora in o opravljenem delu organizacije od aprilskega občnega zbora dalje. Po daljši razpravi, je glavni svet odobril delo izvršnega odbora in nakazal smernice za nadaljnje delovanje organizacije.

Nato je Glavni svet soglasno izvolil za novega predsednika Kmečke zveze Alfonza Guština s Cola, za podpredsednika pa Alojza Debelisa z Magdalene.

Novi predsednik se je zahvalil Glavnemu svetu za izkazano mu zaupanje in obljubil, da si bo vedno po svojih najboljših močeh prizadeval za vedno večje uveljavljanje strokovne organizacije v korist vseh naših kmetov in našega kmetijstva. Prav tako se je zahvalil in se obvezal prispevati k uspehu organizacije tudi novi podpredsednik Alojz Debelis.

Glavni svet je nazadnje še sestavil strokovne komisije za vinogradništvo, vrtnarstvo, cvetličarstvo, živinorejo, dvolastnike, zadružništvo in tisk.

V počastitev spomina

V počastitev spomina dr. Edka Križnica daruje družina Gorup z Opčin 2.000 lir za sklad Dela.

Se ena slika z dolinskega festivala Dela. Duet z Jesenic izvaja koroške narodne pesmi.

Stoletnica openske čitalnice

Prosvetno društvo Tabor pripravljajo proslavo 100-letnice ustanovitve prve slovenske čitalnice na Opčinah. V okviru te proslave bo več kulturnih prireditev. Osrednja prireditev je napovedana za nedeljo, 29. septembra. Tedaj bodo odkrili tudi spominsko ploščo, ki bo vzidana na pročelju Prosvetnega doma. Istega dne bodo Openci počastili tudi spomin padlih borcev za svobodo. Na njihovo grobnico bodo položili vence. Dramska skupina se marljivo vadi. Predstavila se bo z ljudsko igro, ki prikazuje dogodivščine v domačem kraju. Seveda se delo naša na dogodivščine iz preteklega časa.

Čitalnica na Opčinah je bila slovesno odprta dne 25. oktobra 1868. Njen predsednik je bil Andrej Daneu, tajnik pa Anton Sosič.

Kljub temu, da se niso ohranili dokumenti, ki bi zanesljivo pričali o življenju in dejavnosti openske

čitalnice, lahko ugotovljamo, da je bila zametek kulturno - prosvetne dejavnosti v tem kraju. Na temeljih te čitalnice so nastala kasneje izobraževalna in druga društva, ki so krepko zaorala v ledino.

Znan je bil zlasti openski pevski zbor Zvon, ki je deloval do nastopa fašizma in je bil obnovljen tudi po osvoboditvi. Zal se ta pevski zbor ni obdržal pri življenju. Znanje so bile tudi razne dramske skupine, ki so uprizarjale ljudske igre in kasneje, tudi zahtevna odrska dela. Tik pred nastopom fašizma je začelo delovati mladinsko društvo Prosveta.

Prosvetno društvo Tabor bo ob 100-letnici openske čitalnice izdalo posebno brošuro, v kateri bo opisano kakšno je bilo življenje na Opčinah nekoč. V brošuri bodo objavljeni tudi nekateri zelo zanimivi dokumenti.

Osrednja kulturna prireditev v okviru letošnjega festivala Dela v Dolini je bila v nedeljo, 4. avgusta. Nastopila sta: folklorna skupina Delavskega prosvetnega društva Tone Cufar z Jesenic, ki je izvajala ples in pesmi jugoslovanskih narodov. Igrala je tudi domača godba na pihalu. (Na sliki: folklorna skupina z Jesenic)

Kraška ohcet v Repnu

Prihodnjo nedeljo (22. septembra) bodo v Repnu odprli Kraški muzej. Ob tej priložnosti bo tudi «kraška ohcet».

Zadruga Naš Kras je, kot je znano, odkupila staro kmečko hišo, katero so obnovili ne da bi spremenili njenega prvotnega lica. V tej hiši bo torej muzej. V resnici bo to muzej posebne vrste: pristna kraška domačija, kakršna je bila pred 150 leti.

Ista zadruga je dala pobudo tudi za ohcet, ki naj po možnosti ohrani vse stare običaje. Ohcet ne bo navadna prireditev temveč resnična ohcet. Poroča bo v repentabrski cerkvi. Na ohceti bo pel moški zbor iz Repna, ki ga vodi Mirko Guštin. Ta bo na predvečer poroke zapel tudi podoknico, ki je bila nekoč v navadi na vasi.

Poleg odprtja kraškega muzeja in kraške ohceti pa bo prihodnjo nedeljo v Repnu tudi velika kulturno zabavna in folklorna prireditev, na kateri bodo sodelovali: zbor Vasilij Mirk s Proseka - Kontovela, folklorna skupina Marolt iz Ljubljane, ansambel Lojzeta Slaka in harmonikar Avgust Stanko prav tako iz Ljubljane. Pri organizaciji te prireditve sodeluje tudi Slovenska prosvetna zveza.

Tudi Kmečka zveza je sklenila prispevati k uspehu prireditev v Repnu. Zveza vabi vinogradnike, da daruje vino za svatovščino.

KRAŠKA OH CET,

ki jo priredi prihodnjo nedeljo v Repnu zadruga «NAŠ KRAS», bo gotovo letošnja najzanimivejša folklorna prireditev pri nas. Zato vabimo vse rojake, ki so v posesti NARODNE NOŠE,

da jo sami oblečejo ali jo posodijo znancu, ki bi rad to storil. Prosimo prosvetna društva in posejavnike, naj se potrudijo, da ne bo ostala nobena noša doma. Pojasnila dobite tudi na našem sedežu Ul. Geppa 9, tel. 31119.

Slovenska prosvetna zveza

Buldožerji na boljunškem polju

Pred kratkim so začeli izravnavati zemljišče pri Boljuncu, na katerem bodo gradili tovarno motorjev. Buldožerji so se zadržali v rodovitna polja in vinograde. Kmetje so pobrali nedozorjene pridelke, posekali oljke in druga sadna drevesa. V nekaj dneh se je ravninsko področje pri Boljuncu popolnoma spremenilo.

Po posredovanju občinske uprave v Dolini je pristojna oblast obljubila, da bodo prizadeti kmetje

prejeli ustrezno odškodnino. Boljunčani pričakujejo, da bo obljuba hitro izpolnjena.

Uspeh kmečkega tabora na Opčinah

Upravni odbor Kmetijske zadruge v Trstu je pred kratkim razpravljalo o rezultatih V. kmečkega tabora na Opčinah. Ugotovil je, da so bili rezultati pozitivni. Ob tej priložnosti je odbor izrekel pohvalo vsem, ki so prispevali k uspehu prireditve.

Zaprta cesta

Tržaška pokrajinska uprava je odredila zaporo ceste, ki vodi od Domja v Boljunec. Promet je sedaj usmerjen mimo Adamiča in dolinskega županstva. Zapora je v zvezi z deli v bližini Boljunca.

Pokrajinska uprava ni o tem, kaj namerava ukreniti, obvestila niti dolinske občinske uprave, kar je vse prej kot pa demokratično. Ne vemo niti kaj namerava v bodoče ukreniti s cesto, ki spada pod njeno pristojnost.

Ali se je pokrajinska uprava sploh zanimala za rešitev tega zelo nujnega vprašanja?

Poudariti hočemo, da so z zaporo omenjene pokrajinske ceste močno prizadeti zlasti boljunški kmetje, ki imajo polja na območju Domja.

Problem smeti v Padričah

Pred kratkim sta tržaška občinska svetovalca tovariša Franc Gombač in Dolfi Wilhelm predložila pristojnemu občinskemu odborništvu vprašanje glede odvažanja odpadkov v Padričah. Pred dnevi je odborništvu odgovorilo, da proučuje vprašanje.

Upajmo, da proučevanje ne bo trajalo v nedogled.

Slovenska prosvetna zveza
priredi

v torek, 24. septembra ob 21.
v Kulturnem domu

KONCERT

60 članskega bolgarskega
ženskega zbora

«MORFOVA — PROKOPOVA»
iz SOFIJE.

Cenjenemu občinstvu priporočamo, da ne zamudi te
edinstvene priložnosti.

Vstopnice bodo v prodaji na
sedežu Zveze od četrtega
naprej.

Iz goriške pokrajine

Doberdob v osvobodilnem boju

70 občanov je darovalo življenje za lepšo bodočnost tistih, ki so ostali živi

Letos poteka 25 letnica ustanovitve «Proletarske brigade». Ta je bila ustanovljena v noči med 10. in 11. septembrom leta 1943. V glavnem je bila sestavljena iz slovenskih in italijanskih delavcev tržiške ladjedelnice. Ta brigada se je od 12. do 24. septembra 1943 borila proti nemški oklopni diviziji «Goering» v Gorici, predvsem okrog železniške postaje in pa na goriškem Krasu. Partizani «Proletarske brigade» so v Dolu, ob cesti, ki pelje iz Gorice v Trst, dan za dnem zadajali oddelkom divizije «Goering» hude izgube. Oklopna divizija «Goering» pa je 27. septembra izvedla veliko ofenzivo s 500 oklopniki in topovi raznega kalibra in prisilila partizane na umik.

Številni Doberdobci se tistih dni še spominjajo. Še toliko bolj živ pa je med prebivalstvom dan 13. septembra, ko so nemški okupatorji prvič vdrli v vas.

Doberdobski možje in fantje so od 8. do 10. septembra 1943 razorožili oddelek «Alpinov», ki so bili nastanjeni v otroškem vrtcu in po nekaterih skednjih. To nalogo, kakor tudi organiziranje vaše obrambe so izvršili pod vodstvom tov. Jožeta, (doma je bil baje iz okolice Ljubljane). V otroškem vrtcu, ki so ga zapustili «Alpini» pa so žene in dekleta kuhale in podeljevale hrano italijanskim vojakom, ki so se vračali iz Slovenije. Kuhinja je delovala tudi za domačine, ki so stražili vse ceste, ki peljejo v Doberdob. Dne 13. septembra okrog 15. ure so prišli Nemci v vas Kolona oklopnikov se je v tem času pomikala po cesti iz Sredipolja (Redipuglia) proti Poljanam. Pri Grižah se je del lažjih oklopnikov usmeril proti Doberdobu in se je približal vasi v bližini pokopališča. Tu so jih domačini, ki so bili v zasedi za Jelenovim zidom zasuli z ognjem. Razpolagali so z mitraljezom «Bredo» in puškami tipa 91. Med temi so bili: Jože Jelen (Žgen), ki nam je pripovedoval o teh dogodkih, Jože Lavrenčič (Servo), pok. Jože Ferfolja (Metjola) in še drugi domačini. Zaradi tega so se nemški oklopniki morali vrniti in se spet pridružiti koloni, ki je šla proti Poljanam.

Tudi na Poljanah so domačini skušali zadržati Nemce, vendar so se morali zaradi nemške premoči kmalu umakniti. Tu sta padla Peter Lakovič in Marica Ferletič, ki sta bila prvi žrtvi nacistov v Doberdobu. S Poljan se je kolona nemških «Pancerjev» začela pomikati proti Doberdobu. Domačini so pravočasno sprevideli, da se ne bodo mogli upirati okupatorskim oklopnikom. Zato so se umaknili iz vasi na bližnje kraške gmajne. V vasi so Nemci razbijali, ropali in strahovali starejše ljudi, ki so ostali doma. Kratka bitka se je vnela še v centru vasi na «Profilu», kjer je skupina domačinov streljala z «Bredo» na nemške oklopnike. Nemci so odgovorili z granatami, ki so zadele Mihačevo hišo. Pod vasjo, proti Jezeru je padel še Evgen Lavrenčič (Mihotov) in nek tovariš iz Furlanije. Proti večeru so Nemci zapustili vas in se usmerili proti Trziču, potem ko so zažgali županstvo. Visok plamen, ki je zajel poslonje je še dolgo v noč razsvetljeval vas, ki je bila skoro brez življenja. Druga dne, 14. septembra, pa so se okupatorji vrnili v vas že ob 4. uri. Domačine, ki so bili doma, so posadili na tanke, da bi tako onemogočili napad partizanov. Odpeljali so jih najprej v ladjedelnico v Trziču nato pa v Trst. Kljub strogim preiskavam pa se

jim ni posrečilo odkriti skladišče orožja in streliva, ki je bilo skrito v prostoru občinske javne tehnice na trgu pred cerkvijo.

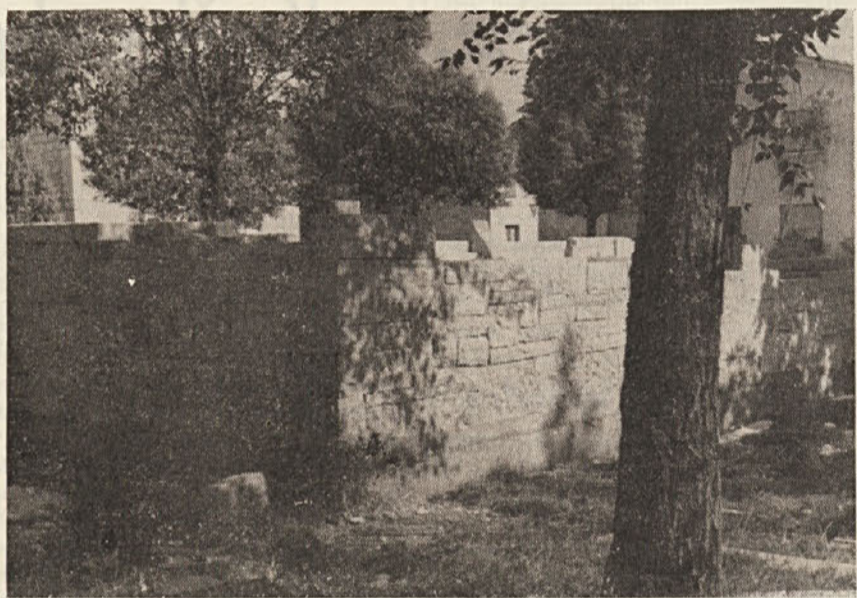
Od tega dne so okupatorji večkrat prišli ropati in požigati vas. Tako so 14. januarja leta 1944 zjutraj obkolili vas, domačine pa zbrali pred županstvom. Ljudstvo je tu moralo gledati kako so mučili mlade fantje, katere so peljali v Matevžev hlev. To noč je v Jelenovi kleti, katero so Nemci minirali, izgubilo življenje 6 domačinov in 18 letno dekle iz Lokvice. 12. oktobra 1944. pa so odpeljali v Gorico 83 vaščanov. Od teh so nekaj starejših odposlali do-

mov, 50 fantov, deklet in mož pa deportirali v Nemčijo.

Prvi dan okupatorjevega prihoda 13. september je tako zahteval štiri žrtve. In to je bil samo začetek. Doberdobci pa niso klonili zaradi ustrahovanja.

Možje in fantje so množično odhajali v partizane, celotno prebivalstvo pa je sodelovalo v narodnoosvobodilni borbi. 70 prebivalcev doberdobske občine je izgubilo življenje v borbi proti nacifašizmu in v koncentracijskih taboriščih. To je zares visok krvni davek, ki ga je plačal Doberdob. Tega se ne sme pozabiti!

J. J.

Obrtniško podjetje «Lakovič» je začelo postavljati temelje za spomenik padlim partizanom, ki bo stal na trgu v Doberdobu. Spomenik bo v kratkem dovršen, svečana otvoritev pa bo oktobra letos.

Štandreški kmetje preperečili nasilno razlastitev zemlje

V ponedeljek 9. t.m. popoldne so štandreški kmetje preperečili začetek gradnje pokrajinske ceste Štandrež - Sovodnje, S traktorji so prisilili budožer gradbenega podjetja Mattirola, ki se je zajedel v rodovitno štandreško zemljo in jo začel nakladati na tovornjake, da je prenehal s kopianjem. To pa so storili zaradi tega, ker se pokrajinska uprava ni še pogodila z njimi glede odkupne cene in ker ni hotela upoštevati želje zainteresiranih kmetov, da bi nova asfaltna trasa šla ob že obstoječi makadamski cesti. Zemljo za razširitev te ceste so bili pripravljene odstopiti zastoj. Oblasti pa niso hotele upoštevati njihove predlog, sklicujoč se na regulacijski načrt in sklep deželnega odbora.

Delegacija štandreških kmetov je odšla k predsedniku pokrajinske uprave Chiantaroliju, kateremu je obrazložila svoje zahteve.

Nismo proti temu, da se gradijo ceste toda preden se začne z deli se je treba sporazumeti z lastniki zemljišč, zemljo pa plačati po pravični ceni. Na to pa so oblasti pozabile. (In to ni prvič). Tako početje je še toliko bolj obsodbe vredno če ga pačenja pokrajinska uprava.

Praznik tiska v Jamljah

V ponedeljek, 9. t.m. se je v Jamljah zaključil tridnevni festival našega tiska. Festival je uspel, saj je vse tri večere obiskalo prireditve veliko število ljudi z Gori-

škega, Tržaškega in Furlanije. Vsa pohvala gre tovarišem iz Jamelj, ki so se, tako kot prejšnja leta, potrudili, da bi se udeleženci dobro počutili. Uspeh dokazuje tudi, da vedno več ljudi sledi politiki in borbi, ki jo vodijo komunisti za pravice delavskega razreda, za socialni razvoj v državi.

V soboto zvečer so se pomerili pari v tekmovanju v briškoli. Prvo nagrado je odnesel par Vižintin-Gelfi iz Dola, drugo Bernard in Štefan Bagon iz Jamelj, tretjo in četrto nagrado pa sta si razdelili dvojica Gergolet iz Doberdoba in dvojica iz Furlanije.

Osrnednja kulturna prireditve je bila v nedeljo popoldne z nastopom doberdobske godbe na pihala «Kras» pod vodstvom Giovannija Maniã. Proti večeru je bilo zborovanje, na katerem je govorila tržaška občinska svetovalka Jelka Gerbec. Orisala je politični položaj v Italiji in prikazala borbo komunistične partije za doseg strukturalnih reformov v državi in deželi. Ko je govorila o dogodkih na Češkoslovaškem, je poudarila, da je KPI zavzela stališče, je v skladu z načeli proletarskega internacionalizma in načeli partije o italijanski poti v socializem. Ostro je kritizirala reakcionarne sile v Italiji, ki špekulirajo z dogodki v ČSSR, medtem ko se v preteklosti niso nikdar zavzeli za pravično borbo vietnamskega ljudstva.

Vodstvo sekcije KPI iz Jamelj in Doberdoba se zahvaljuje vsem tovarišicam in tovarišem, ki so na kakršen koli način prispevali k uspehu praznika.

S seje deželnega komiteja

Sedanje naloge komunistov

Deželni komite KPI je na osnovi poročila, ki ga je podal tajnik Silvano Bacicchi razpravljal o sedanjem položaju in nalogah komunistov. Razpravljal je tudi o debati, ki je v zvezi z dogodki na Češkoslovaškem in o stališču, ki ga je zavzela KPI. Poudaril je, da je treba debato v partiji in med množicami še bolj razviti. Odboren je bil okvirni načrt dejavnosti in enotnih pobud komunistov v vsej deželi.

Zlasti je bil poudarjen pomen boja za mir in narodno neodvisnost, za odpravo blokovske politike, izstop Italije iz pakta NATO ter odstranitev tujih vojaških oporišč na italijanskem državnem ozemlju. Nova zunanja politika, ki bi sledila pravkar omenjeni usmeritvi je pogoj za gospodarski in družbeni razvoj dežele, kakršna je Furlanija - Julijska krajina, ki je v krepitvi atlantizma in s podrejanjem strategiji NATO ter ameriškega imperializma v blokovski «logiki» obsojena na to, da še naprej ostane področje vojaških služnosti.

Deželni komite je razpravljal tudi o vprašanjih, ki se tičejo gospodarskega položaja v Trstu in vsej deželi, državne industrije, zaposlitve, delavskih razmer, izseljevanja, krize v kmetijstvu, deželne avtonomije, krajevnih uprav in vprašanj, ki se tičejo slovenske narodne manjšine. Poudarjeno je bilo, da se je treba zavzemati tudi za rešitev šolskih vprašanj in univerze.

Deželni komite KPI vabi organizacije in člane partije, naj še bolj okrepijo kampanjo za tisk in čedalje čvrstijo KPI in to tudi v vidiku bližnjih kongresov federaciji in XII. vsedravnega kongresa KPI.

Obvestilo

Uprava Slovenskega dijaškega doma v Gorici sporoča:

1. Starši, ki nameravajo vpisati svoje otroke v šolskem letu 1968-1969 v Slovenski dijaški dom kot redne ali zunanje gojence, morajo vložiti prošnjo za sprejem na posebnih tiskovinah, ki jih dobijo pri Upravi zavoda.

2. Prošnje za sprejem v Slovenski dijaški dom se sprejema neprekinjeno do izpolnitve vseh razpoložljivih mest.

3. Vsa ostala pojasnila in navodila prejmejo prosilci pri Upravi slovenskega dijaškega doma v Ul. Montesanto 84 vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Dejavnost PD Briški grič

Člani prosvetnega društva Briški grič iz Števerjana, ki so v zadnjih letih vedno zelo požrtvovalni, so se od letošnjih poletnih praznikov poslovili z že tradicionalnim praznikom grozja. Zal pa zaradi slabega vremena v soboto 31. avgusta sploh niso odprli stojnic. Zelo lepo vreme pa so imeli v nedeljo 1. in ponedeljek 2. septembra. Števerjanski prosvetarji so v nedeljo popoldne in ponedeljek zvečer imeli veliko število udeležencev. V stojnici so prodajali domače grozdje, okusne čevapčiče in druge specialitete. Prvič pa je Tržaška knjigarna prodajala slovenske knjige in gramofonske plošče s slovenskimi narodnimi pesmimi. Upamo, da bo v bodoče omenjena knjigarna razstavljala in prodajala slovenske knjige in gramofonske plošče tudi na drugih praznikih na Goriškem.

Praznik se je zaključil v ponedeljek zvečer s izvolitvijo lepotic in s «prosto trgatvijo» grozolja, ki je viselo nad plesiščem.

Vloga Furlanije Julijske krajine

(Nadaljevanje s 1. strani)

mednarodna funkcija. Nujno je, da se v deželi odpravijo bojna polja, ki oddaljujejo promet od tržiškega pristanišča, oddaljujejo gradnjo jedrskega pospeševalca pri Doberdobu, zavirajo gospodarski razvoj tako v industrijskih središčih kot na podeželju, ki trpi zaradi vojaških služnosti. Bolj kot kdaj koli je jasno, da interesi miroljubnega sožitja, evropske varnosti, odstranjevanja vojaških blokov odgovarjajo interesom italijanske države in Furlanije - Julijske krajine.

Zato torej postavljamo vprašanje zunanje politike na prvo mesto. Pri tem se sklicujemo tudi na enotne akcije, ki so bile v preteklih mesecih na veliko manifestacije, ki je bila spomlad v Pordenonu, na množično gibanje proti vojaškim služnostim, na raznovrstne manifestacije solidarnosti z Vietnamom itd.

Borimo se za ustvaritev pogojev za dejanski ekonomski razvoj v deželi. Pri tem izhajamo iz stvarnosti, iz položaja, katerega značilnosti so: stopnjevanje izseljevanja, brezposelnosti, upadanje mezdne vrednosti, naraščanje izkoriščanja delavskega razreda, večanje krize na področju kmetijstva, pomanjkanje perspektiv za mladino, ki nima jamstva za prihodnost.

Iz tega položaja izhajajo vzroki velikih enotnih bojev, kot je boj za ladjedelnico Sv. Marka, boj za obrambo tržiškega gospodarstva, za novo delavsko oblast v tovarnah, za demokratično udeležbo pri državnem in deželnem načrtovanju, ki naj omogoči dosego ciljev polne zaposlitve, povišanje mezd, socialno varstvo, reformo in razvoj kmetijstva, reformo šole.

Temeljnega pomena v borbi za mir, demokracijo in napredek v interesu vseh, Italijanov in Slovencev, je sprejem zahtev slovenske narodnostne skupnosti, uresničitev enakopravnosti in ustvaritev pogojev za svobodni razvoj manjšine na vseh področjih in v vsej deželi. Za doseg teh ciljev se bomo mi še naprej borili.

To je vsebina, to so cilji akcije, ki jo bomo nadaljevali in v kateri se bomo zavzemali za najširšo enotnost in za konfrontacijo idej in političnih stališč; to so naši cilji borbe za mir, demokracijo, prepoved družbe. Hočemo, da besede odgovarjajo dejstvom. Hočemo, da «svoboda», «neodvisnost», «civilizacija», «blaginja», «pravice narodov» ne pridejo prav samo tedaj, ko se govori o Pragi. Nočemo, da se pozablja na našo stvarnost. Hočemo, da se menjajo stvari, ki ne odgovarjajo. In menjajo naj se po skupnih naporih.

Na ta način hočemo nadaljevati debato v partiji, tudi med pripravami na vsedravnega kongres in na federalne kongrese; v partijskih organizacijah in izven njih; v diskusijah, iniciativah in bojih, izhajajoč iz dogodkov na Češkoslovaškem, iz stvarnosti, zavedajoč se naših nalog in obveznosti v boju proti imperializmu v Italiji in v svetu, v boju za mir, enotnost delavcev, in za spremembo družbe.